

“He transformat la meua vida en literatura”

“He transformat la meua vida en literatura” declarava Baltasar Porcel a EL TEMPS el març de 2004 (núm. 1032), arran de la publicació de la novel·la *Olympia a mitjanit*. La veu de Porcel ha estat recollida amb totes les seves tonalitats al nostre setmanari. Recordem algunes de les seves declaracions.

2000

Ideologia

“Ideològicament, sempre m’he mogut en coses diverses. De jove vaig ser catòlic. Després sempre he estat catalanista. Després he tingut, a vegades accentuadament, un sentit anarquistoide, antiestat, antisistema, que he fet compatible amb actuar dins el sistema. Sempre. I sempre invocant la diversitat i la democràcia.”

Resistencialisme. “Jo mai no he deixat de ser un resistencialista. El que passa és que per ser-ho, i perquè ara he volgut guanyar el món personalment, també he pactat i he anat cap a uns altres mons. Així vaig començar a escriure a la revista *Destino* i a *La Vanguardia*, el 65, 68, quan el món resistencial hi era contrari. I jo estava segur que el camí per a influir en la gent era aquest.”

2004

La Mallorca d’abans. “No sento nostàlgia per la Mallorca d’abans. Era molt pobra, mancada de llibertat, estàtica. No la vull magnificar. Però entre la del 40 i la d’ara hi va haver un enrenou, quan encara érem els amos de l’illa i el turisme ens havia dinamitzat –posa-li els anys 60–, on això va ser diferent. Va ser un període gairebé paradisiac.”

La novel·la. “Penso que amb *Olympia a mitjanit* m’he acostat al que jo entenc com la forma més genuïna de la novel·la, que és la que té quatre elements fonamentals: uns

personatges amb unes passions; una societat de la qual som producte i alhora activem i formem; la filosofia que emmarca tot això i se’n deriva, i, finalment, una llengua amb prou expressivitat per a aixecar un món.”

Vida. “Jo he transformat la meua vida en literatura. Actualment disfruto més escrivint que gairebé vivint. Això no ho havia dit mai. I, mireu, m’alegro que hàgiu vist això. I si sabéssiu el que he corregit, us en faríeu creus. I sabeu què he corregit? La recerca d’aquesta sensualitat, del color, de la vitalitat, de la cosa calenta, lluminosa. Un cop lliurada a l’editor de Planeta, Emili Rosales, que d’altra banda és un bon escriptor, vaig treballar les paginades de cap a cap tres vegades.”

Literatura. “La literatura sovint treballa sobre tòpics. És com si en lloc de veure la realitat només veiés els esquemes sobre la realitat. Sempre cal tenir en compte una cosa. Vós i jo, l’únic que som, l’únic que tenim, és la nostra vida. Això és brutal, no? Això és extraordinari. I això és rigorosament individual, personal.”

Llengua. “Per mi la llengua catalana és un element importantíssim de creació. Com els colors per al pintor. Jo crec que els problemes de la cultura catalana són problemes socials, polítics, perquè el català, com a idioma, és tan important com qualsevol llengua del món. El plaer idiomàtic i la força creadora idiomàtica: això és el que em convenç del

català. No el destí històric, ni la nació, ni la inexorabilitat, ni què sé. És l’instrument. Això ho vaig aprendre de molt petit, o de molt jove, quan el castellà era l’idioma amb el qual escrivia les quatre coses que feia.”

Dialecte. “A l’hora d’escriure no faig ús del dialecte. Les formes escrites són una convenció i jo faig ús de la convenció literària establerta. I crec haver-la dotada de totes les particularitats, sense necessitat de donar-li formes ortogràfiques pintoresques. L’escriptor ha de ser un creador de llengua. El que m’agrada és transformar els dialectalismes vius en sòlida matèria literària.”

Mallorca. Jo vinc a Barcelona el 60 i he vist la Mallorca de les dècades posteriors com a espectador. Em vaig adonar que no podia viure en la societat mallorquina del 50. I me’n vaig anar. D’una banda, sóc d’un poble aïllat i pobre, i, d’una altra, havia llegit molt. I em resultava molt difícil encaixar en una societat que no era la meua i que a la vegada no acontentava la meua mentalitat, la qual cosa es va complicar molt en el moment que jo m’havia de posar a fer feina, i casar-me i inserir-me com a membre actiu d’una societat. I me’n vaig anar. Perquè no podia viure en el món antic de l’illa, però el nou món tampoc no em satisfia. Per tant jo he pogut descriure tot això perquè no m’hi he vist dramàticament implicat, o vitalment implicat.”

Nostàlgia. “La nostàlgia et pot conduir al costumisme. I el costumisme és un error, perquè confon la vida quotidiana, el seu detallisme, amb l’èsser.”

2005

Vida pública. “Jo fa un temps que estic desenganyat de les coses públiques catalanes.” Tenen de dolent “la bullanga massificada, generalment demagògica. I d’esperit inquisidor. Als quals s’hi rebel·len, sigui una cosa organitzada per la Generalitat de Catalunya, l’Ajuntament de Barcelona o una ONG, els capolen, si poden. El Fòrum potser va ser la màxima expressió de tot això. Que, a més, costà molts diners.”

Elitista. “Un periodista em va demanar, “però vostè no és elitista?” És clar! M’he passat tota la vida lluitant per formar part de l’elit literària.”

Castellans. “Un autor en castellà a Barcelona té molt més repercussió i lectors,

a Catalunya mateix, que qualsevol autor en català del mateix nivell. Conseqüència de la incapacitat hegemònica catalana. No dic independent, dic hegemònica.”

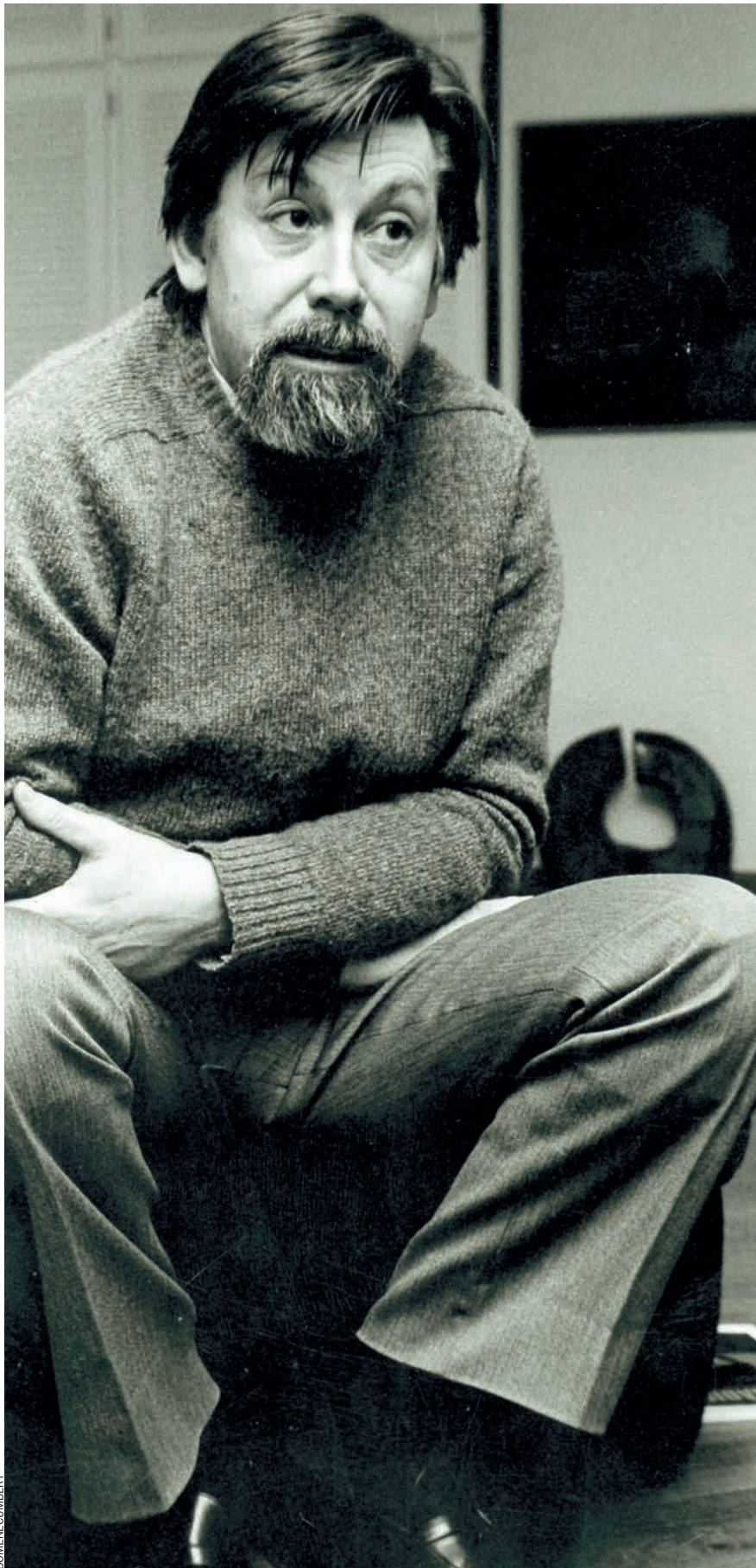
“Quan barreges la cultura catalana i la poses a competir mediàticament, comercialment, amb la castellana, també perds. Aquí, a cada nova bugada hi deixem els llençols.”

Individualitats. “Aquí sempre hi ha hagut determinades individualitats fortes, en literatura, art, música, arquitectura. Ara bé, com a grup, com a realitat i impressió de conjunt, des de l’any, posem del 1980 al 2000, durant una vintena d’anys, hi ha una baixada notòria en conjunt, no en individualitats. En poesia, en novel·la, en assaig, en historiografia. Ara, la historiografia i l’assaig no crec que s’hagin refet. Però la poesia s’està refent. I en novel·la, des de fa anys hi ha un esplet de noms, una dotzena, que estan bé, la meitat dels quals estan molt bé. Proporcionalment, això és el que passa en castellà, francès o italià.”

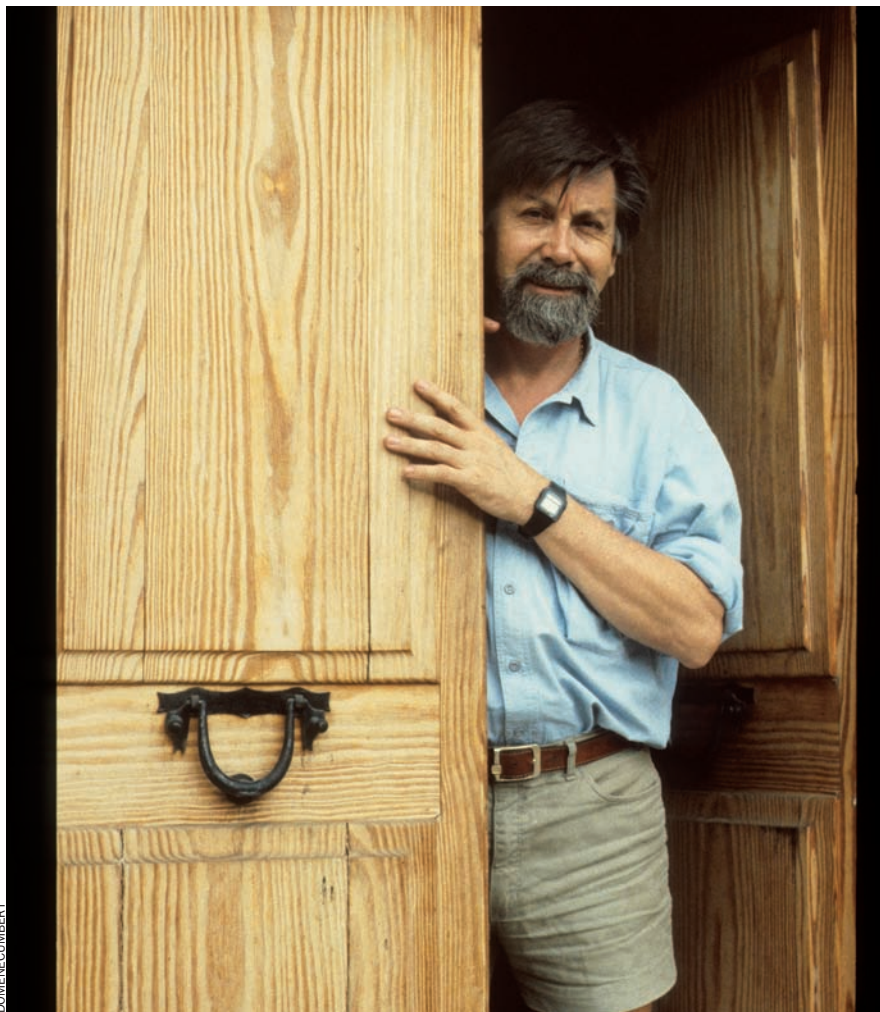
L’escriptura. “Aquests últims anys em sento amb unes ganes immenses d’escriure. Sento una fruïció, realment anava a dir orgiàstica, escrivint, i sé que és com ha estat sempre, però ara més que mai sé que és el gran afer de la meua vida. A més, abans no tots els meus llibres havien tingut una acollida tan forta. És possible, ben possible, que hi hagi un factor de maduresa intrínseca. També, els anys passats jo vaig cometre l’immens error de ser amic de Jordi Pujol i creure en ell com a polític. I això en el món de la política i la cultura catalanes, que van molt lligades, és rebutjat amb una gran passió. Després, me’n vaig distanciar, vaig deixar de treballar per la Generalitat, i suposo que això també hi ha ajudat.”

“El que m’agrada és quedar-me a Vallvidrera o Sant Elm escrivint, on trobo la vida, més rica que la vida exterior. I em sento ple d’unes vivències que vull explicar, i amb una capacitat de goig idiomàtic molt forta.”

Mancaça. “Us asseguro que hi ha una sèrie de gent que empeny amb força. Aquest any, els premis teòricament importants, els Sant Jordi, Pla, Lluïa i Mercè Rodoreda, han estat guanyats per quatre escriptors de trenta o trenta-cinc anys. I a més es venen bé. Ara, a la vegada que hi ha aquest esplet, l’ambient intraliterari és agre i ple de decepcions. Aquí també hi ha un altre problema, i és que tot això del món edito-

DOMENECUMBERT

DOMENECUMBERT

rial, la crítica, el món acadèmic, els lectors i les seccions culturals dels diaris no han aconseguit crear una jerarquització. No l'han imposada a la societat. I en les capes més decisives de la cultura, l'economia, la política, etc. s'ha imposat la castellanització cultural i mediàtica.”

2007

Més castellans. “Totes les discussions que ara sorgeixen sobre la qüestió del castellà i dels escriptors que escriuen en castellà, no és a causa del fet català, sinó a causa d'aquells que van voler presentar tot allò català com una cosa defectuosa, irrisòria, domèstica, melindrosa.”

Crítiques. Molesta que amb l'Institut de la Mediterrània féssim molt bona feina, i tanmateix molta gent digués que només era una paradeta que el president de la Generalitat havia muntat al seu amic.”

Banalització. “Hi ha hagut una banalització de l'individu, amb tot això dels cotxes i de les televisions. Abans, hi havia unes metes –que podien ser religioses, o culturals, o polítiques– que constituïen una vida més alta, com deia sant Pau. Abans hi havia molts elements que, d'una manera o d'una altra, tenien el propòsit de trempar els caràcters dels nois. Avui, en canvi, crec que això ja no existeix.”

Trossos i mossos

Alfons Llorenç

Sefarad

Un irregular carreró paral·lel als carrers de la Mar i de la Pau, que conflueix amb el de les Comèdies, porta el nom de carrer del Pollastre. És, sense dubte, la traducció recent d'un beneït normalitzador de la maniseta del XIX, encara llegible, que la titula calle del Pollo, el mot que li va posar un maleït botifler castellanitzador al carrer del Gall, segons un document del 1656, que indica que confronta amb la “porteria de Sant Cristòfol”.

El convent de canongesses de Sant Cristòfol es va instal·lar, després de la desfeta de la jueria del 9 de juliol del 1391, a les dependències de la sinagoga major de València, el 1409, ara fa 600 anys. Per tant, aqueix gall no és pollastre, és un call com una casa, de *cahal*, ‘assemblea’, ‘congregació’, ‘sinagoga’, denominació que en català prengué el barri jueu. El mot pollastre, doncs, és una pista, un rastre enterbolidor.

El record dels jueus va ser esborrat; res no evoca aquell passat. El memoricidi conjugat amb l'urbanicidi. A penes en queden boiroses petges, senyals, indicis, ombres. Ombres de Sefarad! I el cas és que a València hi habitava una de les més importants comunitats hebraïques d'Europa, que, des del mateix moment de constituir-se, al segle XIII, ajudà ben activament a construir i consolidar aquell regne sobirà. Els nostres reis els protegiren

i n'afavoriren l'establiment amb especials privilegis. L'imponent segle XV valencià difícilment podria explicar-se sense comptar amb els mercaders, metges, artistes, pintors, músics, llibreters, orfebres, matemàtics, cartògrafs, escriptors, filòsofs d'origen israelita. Exiliats, mai no oblidaren el seu país i ajudaren el poble a les guerres de les Germanies i de Successió. La seua persecució marcà l'inici de la decadència valenciana, quan tot fou, segons Vives, “tancament i nit”.